

Текстот е објавен во книга со наслов "A HUMAN RIGHTS MESSAGE", издадена од Шведското Министерско за надворешни работи, 1998 год. за да се обележат 50 години од потпишанјето на Универзалната Декларација на Обединетите Нации за Човековите Права. Во книгата се застапени текстови на 25 личности кој преку својте активности имат искуство во полето на ЈЧовековите Права како што се Далај Лама, Вацлав Хавел, Ригоберта Менцху од Перу, Леила Зана од Турција, Мери Робинсон, Макс Ван дер Штул и други. Меѓу нив беше поканет да пишва Павле Воскопоулос еден член за човековите права што во книгата стој со поднаслов "ТХЕ ПРИНЦИПЛЕ ОФ НОН-ДИСЦРИМИНАТИОН".

Доколку појдеме од она што е јасно само по себе дека најважното човеково право е правото на живот, би можеле да кажеме оти по него имаме еден спектар на барани права, кои се прифатливи, помалку прифатливи или воопшто не се прифатливи соодветно со фактите што важат во едно општество на политичко, економско, верско или културно ниво во конкретно време.

Многу пати она што еден, на пример, европски или американски граѓанин го смета за законско или морално, за еден Азијат или Африканец се смета за неморално или назаконоско, се разбира, и обратно. Или она што е законско и морално за еден припадник на некоја вера или некоја идеологија, воопшто не е законско или морално за некој друг, припадник на некоја друга вера или некоја друга идеологија.

Воопшто можеме да кажеме дека граѓаните ги формираат и доминираат со вредностите, соодветно на иритирањата што ги примат од развојната процедура на самото општество во које учествуваат и во кохерентност (поврзаност) со факторите како што се верата, стопанството, образованието, културата.

Во некои држави, често пати се случува човековите права да се кршат, иако се штитат со закони и конвенции. Исто така се случува тие да не бидат почитувани во општества, чии граѓани веруваат дека тие се идеални, т.е. кај нив не постои видно нарушување и кршење.

Доколку некој велел дека во Европа постојат граѓани кои немаат право или подобро речено, се лишени од правото да ги посетат гробовите на нивните родители, би звучело неверојатно. Но сепак тоа се случува во Грција, конкретно, грчката држава им го забранува репатрирањето на Македонските политички бегалци, кои се протерани или избегаа од Грција во Граѓанската војна во 1945-1949 година и денес живеат во Европските и прекуокеански земји, бидејќи декларираат оти Ѓ припаѓат на македонската националност. Овие луѓе повеќе од 50 години се во принудна емиграција. Грчката држава не им дозволува репатрирање единствено и само затоа, бидејќи декларираат дека се етнички Македонци и сакаат, паралелно со враќањето на грчкото државјанство, да им се признае и правото на личниот посебен македонски идентитет. За грчката држава тоа представува причина, со цел да не им овозможи нивно репатрирање и нивно рехабилитирање. Исто така во Грција се изведуваат пред суд граѓани бидејќи декларират дека имаат различно

национално потекло од мнозинството на граѓаните во земјата. Тоа се случува како со етничките Македонци така и со Турците. Членови од двете малцинства се даваат на суд без одредени обвинувања, со цел да ги заплашат како нив така и нивните сонародници, за да се откажат од својот национален идентитет. Паралелно со тоа, многу Македонци и Турци, кои декларираат национален идентитет поинаков од грчкиот, се клеветат и се навредуваат од страна речиси на целокупните мас-медиуми, со цел тие општествено да се изолираат и економски да се уништат.

Доколку некој би рекол дека во европска држава, нешто пред 2000-тата година, кривично се гонат лица (во случај лицето да се осуди, казната е две години затвор), кои писмено и јавно се служеле со својот мајчин јазик, паралелно со службениот јазик на државата на која што се граѓани, и тоа би звучело неверојатно. Но сепак во Грција се гонат четворица членови (меѓу кои и авторот на овај текст) од организацијата "ВИНОЖИТО" (организација на македонското национално малцинство во Грција), бидејќи во 1995 год. над канцеларијата на организацијата закачија двојазична табла, на грчки и на македонски јазик. Јавниот обвинител ги обвини за "...нарушување на јавниот ред..." соодветно со политиката за непризнавање на македонскиот јазик. Исто така, на етничките Македонци, со судска одлука, им се забранува да формираат културно друштво (Дом на Македонската Култура), зашто тие преку него сакале да ја негуваат својата култура. Поради овај случај Грција е предадена на Европскиот Суд за човекови права. Многу често на граѓаните од Македонско потекло кои се економски емигранти во други држави им се одзема државјанството според членот 20 на Грчкиот закон за Државјанство соодветно со една политика на "префинето" и "тихо" спроведено етничко чистење.

Сето горенаведено тежнее кон сваќањето што ја наметнува националната "чистота" и националната хомогеност, како составен елемент на државата и неопходен предуслов за нејзиниот развој. Едно сваќање, кое за жал, многу деценији е негувано од страна на државата и нејзините носители и стана максима кај мнозинството од членовите на грчкото општество. Такви и слични сваќања за жал уште и ден денес се присутни во Балканските средини.

Можеби би можело да се тврди дека кршењето на малцинските права, како оние што се споменуваат погоре не се баш толку сериозни работи, кога во други делови на светот луѓе гладуваат, се водат војни и се губат животи. Но тешко нас, ако обликуваме модели земајќи ги како критериум апсолутно истакнатите факти на гладот, на војната или на губењето на еден човечки живот. Смел сум да кажам дека таква логика многу лесно може да доведе до апатично однесувања што последователно им ја отвора вратата на фашистички и расистички идеологии и дејства.

Моделите треба да се одредуваат, имајќи ги предвид позитивните примери од општества и однесувања, каде посебноста и толеранцијата, почитувањето на разликата, ги водат граѓаните кон мирното сожителство, напредокот, пријателството, солидарноста. Имено, размерот на чувствителноста кон јазичната, културната, верската или национална посебност би требало да го одредува и прогресивниот или конзервативниот карактер на едно општество.

Се разбира би можел некој да се запраша дали непризнавањето на етничките малцинства и непочитувањето на нивните права представува или не колективно кршење на човековите права? Ако ги земеме предвид важечките договори со меѓународните конвенции и спогодби, опфаќајќи ја и Генералната (Универзалната) декларација за човекови права на ООН, сигурно, одговорот е да. Тука се јавува еден сериозен проблем што треба да не вознемирува а тоа е лицемерството на многу земји и влади, што се однесува до почитувањето на малцинските или човековите права. Што значи, иако државите потпишуваат конвенции, спогодби или декларации за заштита на овие права во практиката не ги применуваат или применуваат само еден нивни дел. Би можеле да кажеме дека државите не ги ценат потписите што ги ставаат и не ги почитуваат принципите што всушност истите ги имат донесено. Но овај начин се легализираат постапки или политики што често пати создаваат тензии, чии резултати можат да доведат и до воен конфликт. Исправното општо декларирање од страна на влади, политичари или институции, дека народите немаат ништо да делат меѓу себе, така што тие нема зошто да се доведат до војна, до степенот кого тоа не е придружено од никакво политичко спроведување, апсолутно нема никаква вредност дури може да се каже оти представува фарса. Впрочем најдобар начин да се спречат состојби како што се војните конфликти е да се работи непрекидно и секоедневно за мирот и соработката.

Во последните години, паралелно со спорноста и пречувствителноста што се појавуваат по прашањето на човековите права, гледаме дека се во ескалација појави на национализам, нетолеранција или на верски фанатизам дури и во средини за кои не се очекуваше. Таков неодамнешен пример, токму во една европска држава, е војната во поранешна Југославија што доведе кон етничко истребување, исчезнати луѓе и бегалци, настани што балканските општества, за жал, ги доживеале доста пати во векот низ кој минуваме. Тука се разбира би требало да ги разграничиме националното достоинство и правото кон колективен идентитет од национализмот и шовинизмот. Бидејќи токму тоа е причината што доведуваше и доведува до болни резултати како што се горенаведените. Потребна е континуирана идеолошка и политичка работа за да се пресечат јазлите за комуникација меѓу националната и националистичката идеологија.

Познато е дека националните малцинства на Балканот во минатото се искористени и веројатно и во иднина ќе се користат како фактори на дестабилизација. Според тоа, би требало да му се дава посебна тежина на прашањето на неприкосвеноста на постојните граници, не само на ниво на декларации, ами и со соодветно однесување како од државни институции така и од припадниците на националните малцинства. Паралелно со тоа, политичката дејност на истите треба да е таква, што да го успокојува целото население на замјата оти не се стреми ниту кон директното, ниту кон постепеното изменување на границите преку применување на своите права, кои се разбира, треба да се почитуваат и гарантираат од државните власти. Исто така, нивното однесување треба да биде такво што вдахнува чувство на доверба кон сите граѓани, истовремено градејќи односи на сожителство дури и единство со нив.

Националните малцинства треба да одбиваат да стануваат предмет на меѓудржавни антагонизми и интервенции во внатрешните работи на земјата во која живеат. Балканските држави и малцинствата кои живеат во нив треба да ги искористат поуците од европските искуства што се однесува на обидот за постепена интеграција на европските држави со почитувањето на националните права и надминувањето на националните предрасуди и антагонизми.

Ако парната машина, во создавањето и зајакнувањето на националните држави, била кон крајот на изминатиот и во почетокот на 20-от век, индустриската револуција, револуцијата во комуникациите и информатиката ќе помогне во создавањето на еден "пост-етнички" модел на општествена организација, каде веќе во 21-от век, првобитно значење во едно општество ќе има поимот "граѓанин". Можеби за Европа и за Балканот тоа ќе го сигнализира крајот на националните држави како што ги знаеме денес. Шансите што ги дава на пример Интернет на сѐш повеќе луѓе да комуницират меѓусебе, да се запознават и да разменуваат мисли и идеи со посебна леснотија и брзина, можноста да патуваме по често и по лесно, во однос на минатото, ќе придонесе во тоа сите повеќе да се зближиме. Да дојдеме во контакт со јазици и култури што пред неколку години било тешко да ги запознаеме и да ги сфатиме. На тој начин ќе развиеме уште поголемо чувство по прашањето на толеранцијата и почитувањето на посебноста. Доколку тоа се наоѓа на високо ниво, тогаш можеме со поголема ефикасност да согледуваме појави и состојби што често пати во минатото и денес водат кон кршење на елементарни човекови права.

Затоа што ако унапредуваме и создаваме цивилизација тоа се должи токму на фактот дека сме различни. Се должи на фактот дека можеме да "земеме" и да "даваме". Да ги усвојваме позитивните и да ги отфрлуваме негативните. Посебноста е основачка причина за напредок и Генералната декларација на ООН за човекови права, при заодот на 20-иот век и зазорувањето на 21-от век, 50 години по незино создавање, може да се доживее како поактуелна од кога и да е друг пат.

Павлос Хр. Воскопоулос

Авторот е истакнат лидер на "[ВИНОЖИТО](#)" (организација на македонското национално малцинство во Грција). Себе се декларира како граѓанин на Р. Грција од македонско етничко потекло. По професија е архитект.